

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Aan de besturen van alle bekostigde scholen en universiteiten
i.a.a. - branche organisaties in het onderwijs
- accountants werkzaam in het onderwijs

Financieel-Economische

Zaken
IPC 5350

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

J.A. Pirovano
T (+31) 6 15038432
h.pirovano@minocw.nl

Onze referentie
822732

Datum **30 OKT. 2015**
Betreft Continuïteitsparagraaf in het jaarverslag

Geacht bestuur,

Vanaf het verslagjaar 2013 maakt de Continuïteitsparagraaf onderdeel uit van uw jaarverslag. Met deze paragraaf geeft u inzicht in het voorgenomen beleid in de jaren volgend op het verslagjaar en de verwachte gevolgen daarvan voor uw financiële positie.

De Inspectie van het Onderwijs heeft het afgelopen jaar een themaonderzoek uitgevoerd naar de wijze waarop invulling is gegeven aan de continuïteitsparagraaf in de jaarverslagen over 2013 en onlangs haar rapport gepubliceerd¹. De uitkomsten daarvan zijn bemoedigend en geven mij de overtuiging dat we met elkaar een goede stap hebben gezet naar een verbeterde bedrijfsvoering.

Het ministerie van OCW heeft met de brancheorganisaties en andere betrokken partijen nader overleg gevoerd over de in de Continuïteitsparagraaf op te nemen kengetallen en financiële gegevens. Dat overleg heeft geleid tot enkele aanpassingen waardoor de Continuïteitsparagraaf beter aansluit op uw bedrijfsvoering. Deze aanpassingen betreffen onder meer:

- het samenvoegen van de twee bestaande handreikingen;
- het verduidelijken van de peildatum van de kengetallen;
- het nader definiëren van de formatiekengetallen zodanig dat alle sectoren daarmee vooruit kunnen;
- het aanpassen van de gegevens met betrekking tot de vlottende activa en het eigen vermogen;
- het afstemmen van de accountantswerkzaamheden met het onderwijsaccountantsprotocol.

¹ Het rapport kan worden benaderd via:

<http://www.onderwijsinspectie.nl/nieuws/2015/06/na-invoering-verplichting-meeste-schoolbesturen-maken-financiële-meerjarenraming.html>

Bijgaand treft u de aangepaste Handreiking aan. De Regeling jaarverslaggeving onderwijs zal vóór 1 januari 2016 hiermee in overeenstemming worden gebracht, evenals de wijze waarop de cijfermatige gegevens worden aangeleverd. De aanpassing geldt dan vanaf het jaarverslag 2015.

Evaluatie en verbetering van de Continuïteitsparagraaf blijft ook de komende tijd een belangrijk punt op de agenda, waarbij ik in nauw contact blijf staan met alle gebruikers.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

dr. Jet Bussemaker

bijl.: Handreiking

HANDREIKING CONTINUÏTEITSPARAGRAAF geldend vanaf het verslagjaar 2015

Onze referentie
822732

Onderstaande gegevens zijn bedoeld om een nadere invulling te geven aan de in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs bedoelde Continuïteitsparagraaf. Deze Handreiking geldt voor instellingen uit alle sectoren en voor zover van toepassing.

A GEGEVENSSET

A1. In het onderdeel Continuïteitsparagraaf van het jaarverslag worden de navolgende kengetallen opgenomen:

KENGETAL *	VERSLAGJAAR	JAAR T+1**	JAAR T+2**	JAAR T+3**
Aantallen leerlingen / deelnemers / studenten ***				
Personele bezetting in FTE **** - Bestuur / Management - Personeel primair proces - Ondersteunend Personeel				

Toelichting bij de kengetallen:

*stand per 31 december of de laatst bekende stand. Een actualisering of hertelling uitsluitend ten behoeve van dit overzicht in de continuïteitsparagraaf is niet noodzakelijk.

** prognoses per einde van het jaar in lijn met het genoemde onder *.

*** benaming afhankelijk van de sector. Het gaat om totalen als indicatie van de verwachte populatie.

**** voor de opgave van de personele bezetting geldt dat wordt aangesloten bij de voor de betreffende sector gebruikelijke onderverdeling. Een nadere uitsplitsing of onderverdeling in categorieën wordt niet verlangd. Het gaat om personeel met een vast of tijdelijk dienstverband.

In de toelichting bij deze kengetallen geeft het bestuur aan welke belangrijke ontwikkelingen zij verwacht.

A2. In het onderdeel Continuïteitsparagraaf van het jaarverslag wordt vervolgens een **meerjarenbegroting** opgenomen op het niveau dat overeenkomt met het niveau waarop de jaarrekening wordt opgesteld. Deze meerjarenbegroting is gebaseerd op de standaardindeling van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en omvat de cijfers op het hoogste aggregatieniveau van het verslagjaar en voorts de jaren t+1 tot en met t+3. Uiteraard gelden deze posten voor zover van toepassing.

BalansOnze referentie
822732

ACTIVA	VERSLAGJAAR	JAAR T + 1**	JAAR T + 2**	JAAR T + 3**
VASTE ACTIVA				
Immateriële VA				
Materiële VA				
Financiële VA				
TOTAAL VASTE ACTIVA				
VLOTTENDE ACTIVA				
Voorraden				
Vorderingen				
Effecten				
Liquide middelen				
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA				
TOTAAL ACTIVA				
PASSIVA				
EIGEN VERMOGEN				
Algemene reserve				
Bestemmingsreserves				
Overige reserves / fondsen				
VOORZIENINGEN				
LANGLOPENDE SCHULDEN				
KORTLOPENDE SCHULDEN				
TOTAAL PASSIVA				

Staat / Raming van Baten en Lasten

BATEN	VERSLAGJAAR	JAAR T + 1	JAAR T + 2	JAAR T + 3
Rijksbijdrage				
Overige overheidsbijdragen en subsidies				
College-, cursus- en/of examengelden				
Baten werk in opdracht van derden				
Overige baten				
TOTAAL BATEN				
LASTEN				
Personeelslasten				
Afschrijvingen				
Huisvestingslasten				
Overige lasten				
TOTAAL LASTEN				
Saldo Baten en lasten gewone bedrijfsvoering				
Saldo financiële bedrijfsvoering				
Saldo buitengewone baten en lasten				
TOTAAL RESULTAAT				

Toelichting bij de (geprognosticeerde) Balans en de Staat van baten en lasten

Onze referentie
822732

In een nadere toelichting bij de posten geeft het bestuur aan welke belangrijke ontwikkelingen het verwacht. Het gaat daarbij met name om:

- belangrijke ontwikkelingen in de baten en lasten, mede op basis van de ontwikkeling van kengetallen en bekostigingsvariabelen,
- het huisvestingsbeleid (eigendom, huur, doordecentralisatie, voorgenomen bouwprojecten en andere bouwkundige investeringen) en de financiering daarvan,
- overige voorgenomen investeringen en projecten,
- ontwikkelingen rond contractactiviteiten en 3^e geldstroomactiviteiten,
- de verwachte mutaties in reserves - onderscheiden naar algemene reserves, bestemmingsreserves en overige reserves - en voorzieningen.

B OVERIGE RAPPORTAGES

B1. Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem.

In dit onderdeel van de Continuïteitsparagraaf in het jaarverslag rapporteert het bestuur op welke wijze het interne risicobeheersingssysteem is ingericht en hoe dit in de praktijk functioneert. Daarbij wordt aangegeven welke resultaten hiermee zijn bereikt en welke aanpassingen eventueel worden doorgevoerd in de komende jaren.

B2. Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden

Het bestuur geeft aan voor welke risico's en onzekerheden zij zich in de komende jaren ziet geplaatst en op welke wijze zij passende maatregelen treft om aan deze risico's en onzekerheden het hoofd te bieden. Waar nodig en relevant wordt dit aangevuld met een nadere cijfermatige toelichting.

B3. Rapportage toezichthoudend orgaan.

Het toezichthoudend orgaan geeft aan op welke wijze zij het bestuur ondersteunt en/of adviseert over de beleidsvraagstukken en de financiële problematiek.

Slotopmerkingen:

De Continuïteitsparagraaf in het jaarverslag is in eerste instantie bedoeld als weerslag van de interne discussie en besluitvorming over het toekomstige beleid en de gevolgen daarvan voor de financiële positie. Daarbij worden alle verwachte ontwikkelingen in hoofdlijnen weergegeven.

De accountant stelt vast dat Continuïteitsparagraaf voldoet aan de bepalingen uit de RJO, de daarin opgenomen meerjarenbegroting is ontleend aan de Planning en Controlcyclus, geen materiële tegenstrijdigheden bevat met de jaarrekening of de uitkomsten van de jaarrekeningcontrole en is goedgekeurd door de Raad van Toezicht dan wel de interne toezichthouder c.q. het interne toezichthoudend orgaan.